OBRONA ANTROPOLOGICZNA OCZAMI SEMIOTYKI

Dr Robert Boroch
Uniwersytet Warszawski

IV Seminarium "Nowej Polityki Wschodniej": BEZPIECZEŃSTWO W PRZESTRZENI POSTRADZIECKIEJ, TORUŃ 2017.

Streszczenie

Obrona antropologiczna to spontaniczne lub zorganizowane działania społeczności wobec **agresji antropologicznej**. Agresja antropologiczna przybiera formy konfliktu informacyjnego, ideologiczne czy symbolicznego. Każde działanie podejmowane w ramach agresji antropologicznej ma na celu opanowanie przestrzeni informacyjnej oraz zastąpienie „narracji zastanej" „narracją zideologizowaną". W tym sensie, teoretycznie, podejmowane są działania mające na celu utrwalenie i rozpowszechnienie „narracji zastanej". Racjonalne jest więc założenie, że formy przeciwstawiania się agresji antropologicznej są działaniami obronnymi, uzasadnionymi etycznie z punktu widzenia zaatakowanego. Jednakże stwierdzenie to jest problematyczne, ponieważ określenie różnic między działaniami agresywnymi a działaniami obronnymi jest zideologizowane i zrelatywizowane. Obrona antropologiczna niejednokrotnie przyjmuje formy biernej agresji w wymiarze symbolicznym, wykorzystując dostępne artefakty, które zostały pozostawione przez hosta. Takimi artefaktami mogą być nekropolie, pomniki, budynki użyteczności publicznej, infrastruktura logistyczna, itd. Wytwory materialne kultury-host stają się „impulsem" stwarzającym kulturę-napływową. Kultura-host pozostaje tylko w okresie początkowym w relacji horyzontalnej z kulturą-napływową. W miarę rozrostu pokoleniowego napływowej struktury społecznej, kultura-host staje się semiotycznie i semantycznie zdeformowana (posiada cechy hybrydowe) albo zanika, pozostawiając po sobie jedynie wymiar materialny. Wymiar materialny jest „interpretowalny" w paradygmacie kultury-napływowej. Innymi słowy, artefaktom tym przypisane zostają inne znaczenia i funkcje w typologii kultury-napływowej. Przedmiotem niniejszej prezentacji jest rozważenie potencjalnych możliwości wykorzystania wizualnych systemów znakowych jako narzędzia przeciwdziałającemu agresji antropologicznej. Wykorzystany w prezentacji materiał wizualny został pozyskany podczas wypraw antropologiczno-etnograficznych w miastach warmińskich.

Glosariusz

Informacje antropologiczne/dane antropologiczne – (ang. Anthropological Data, AD) dane pozyskane w wyniku działań w ramach wywiadu antropologicznego. Przykładem danych antropologicznych są np. informacje odnośnie do infrastruktury transportowej, stosunku ludności miejscowej do władzy lub elit intelektualnych, plany wykorzystania lokalnych zasobów naturalnych, itd.

Wywiad antropologiczny – (ang. Anthropological Intelligence, AI) techniki służące do pozyskania informacji antropologicznych (zob. informacja antropologiczna). Techniki pozyskiwania informacji są uzależnione od stopnia AAW. Na poziomie pierwszym AAW stosowane są następujące techniki (przykładowo): (1) praca terenowa w ramach wypraw antropologicznych; (2) wywiad środowiskowy w postaci bezpośrednich rozmów, lub ankiet; (3) dotarcie do lokalnych liderów jako czynników opiniotwórczych, itd.

Wojna antropologiczna – (ang. Anthropological War, AW) – agresywne działania mające na celu pozbawienie przeciwnika zaplecza informacyjno-ideologicznego. W zależności od poziomu, AAW przybiera różne formy, poziom pierwszy to dezinformacja. Wyróżnia się dwa typy wojny antropologicznej: (1) **wojnę antropologiczną wewnętrzną**, która jest prowadzona przez władze państwa wobec rodzimej ludności; oraz (2) **wojnę antropologiczną zewnętrzną** prowadzoną wobec nierodzimych grup etnicznych. Agresor w przypadku AW jak i AA (zob. AA) wywiera: (1) presję bezpośrednią np. w postaci otwartego konfliktu – wojna asymetryczna hybrydowa; albo (2) presję pośrednią np. z wykorzystaniem instrumentów medialnych czy społecznych w postaci liderów-aktywistów. Agresję antropologiczną stanowi element przygotowawczy do wojny antropologicznej i vv.; na określenie tego aliansu używany się terminu agresja-wojna antropologiczna (zob. AAW).

Agresja antropologiczna – (ang. Anthropological Agression, AA) – agresywne działania mające na celu stopniowe ideologiczne opanowywanie przestrzeni informacyjnej przeciwnika. W zależności od poziomu AAW przybiera różne formy działań. To, co odróżnia AW od AA to: (1) planowanie w dłuższej perspektywie czasowej, nawet kilkudziesięcioletniej; oraz (2) presja pośrednia. Poziom pierwszy AA to zaakcentowanie interesów agresora w kluczowych obszarach funkcjonowania państwa przeciwnika takich jak przestrzeń informacyjna, ekonomiczna, polityczna, edukacyjna czy akademicka.

Obrona antropologiczna (ang. Anthropological Resistance, AR) – zorganizowany lub spontaniczny opór obywateli państwa zaatakowanego.

Materiał wizualny

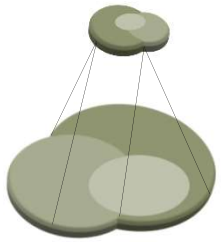

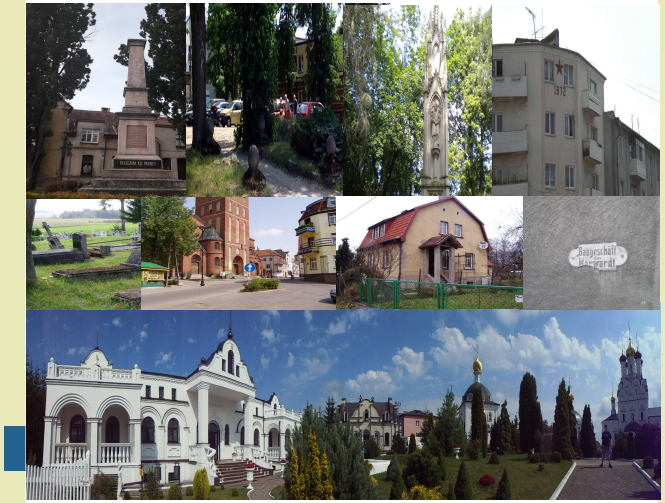

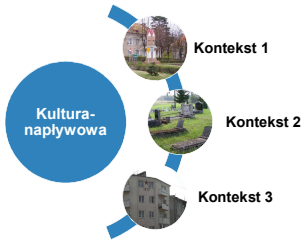

Komentarz

Proces zastępowania "narracji zastanej" wiąże się bezpośrednio z ideologicznym typologii myślenia o rzeczywistości np. rzeczywistości zastanej, która jest wyrażana w języku — dyskursie. Język należy tu rozumieć jako system znaków oraz reguł ich łączenia, czyli system posiadający podstawowe jednostki znaczące — leksykon; oraz gramatykę, która pozwala je łączyć w struktury wyższego rzędu. Językiem mogą więc tu być systemy architektoniczne, zwyczaje, czy kulinaria. Wszystkie one cechują się zorganizowaniem wewnętrznym na wzór języka naturalnego. Takie rozumienie języka przyjmuje za semiotyką kultury semiotyka antropologiczna, rozszerzając pojęcie dyskursu, przez który rozumie odpowiednio do systemu znakowego np. „dyskurs architektoniczny" obowiązujący w konkretnym regionie geograficznym. Przykładem dyskursu architektonicznego jest typowa dla Warmii zabudowa, która wykazuje strukturalną spójność mimo granicy państwowej polsko-rosyjskiej. W przypadku Warmii (dawniej Prusy Wschodnie) szczególnie ostro widoczna jest relacja kultury-hosta i kultury-napływowej, która „konsumuje" kulturę-hosta, co nie ma charakteru obronnego, lecz agresywny. Przykłady:

(1)Reszel. Pomnik na placu Ignacego Paderewskiego w Reszlu. Pomnik ten powstał w roku 1905 w celu upamiętnienia poległych w wojnie austriacko-pruskiej (1866) i francusko-pruskiej (1870-1871) mieszkańców Reszla i okolic. Pomnik stanowił obelisk z wyrytymi na nim nazwiskami poległych żołnierzy; na szczycie obelisku znajdował się posąg orła wzbijającego się do lotu. Po roku 1945 z obelisku zastąpiono orła dwoma mieczami, co nadało mu symbolikę grunwaldzką.

(2)Biskupiec. Cmentarz ewangelicki w Biskupcu naprzeciwko Poczty Polskiej. Obecnie znajduje się tam „dziki parking" samochodowy, zaś po cmentarzu pozostała tylko charakterystyczna brama wjazdowa.

Tworzenie dyskursu antropologicznego – założenia teoretyczne

Dezyderat D jest analitycznym i semantycznym punktem wyjścia w konkretnym paradygmacie antropologicznym, który określany jest przez: **a)** poszukiwanie problemu (dalej P_S); **b)** rozwiązanie problemu (dalej P_S'); **c)** prognozowania/przewidywania zmian (dalej P_{CH}) P_{CH}; **d)** potencjalne możliwości modelowania (dalej P_T) P_T, gdzie zachodzi: (I) P_{CH} albo P_T; (II) P_{CH} i P_T:

$$[1]: (P_S \rightarrow P_S') \rightarrow P_{CH} / P_T$$
$$[2]: (P_S \rightarrow P_S') \rightarrow P_{CH} \wedge P_T$$

Dezyderat D przybiera formułę semantycznej reprezentacji (P_{CH} / P_T) albo (P_{CH} ^ P_T). W celu uniknięcia zapisywania długiej formuły wprowadźmy w tym miejscu oznaczenia dla (P_{CH} / P_T) $\mathfrak{M}$ zaś dla (P_{CH} ^ P_T) $\mathfrak{A}$; zarówno $\mathfrak{M}$ jak i $\mathfrak{A}$ tworzą określoną pod względem topologicznym strukturę, która jest (1) **relatywistyczna**, jeżeli w określonym czasie *t* dla P_S i P_S' nie są dostępne wspólne lub porównywalne techniki poznawcze, których implementacja byłby semantycznie porównywalna w postaci dezyderatu D (Collier 1984, 146–147); (2) **absolutna**, jeżeli dla P_S i P_S' w żadnym czasie *t* nie są dostępne wspólne lub porównywalnych techniki poznawcze, których implementacje byłyby semantycznie porównywalne w postaci dezyderatu D (Collier 1984, 146–147); (3) **uniwersalna**, jeżeli dla P_S i P_S' nie ma żadnych dostępnych wspólnych lub porównywalnych technik poznawczych, których implementacja byłaby semantycznie porównywalna w postaci dezyderatu D ze względu na logiczną niewspółmierność (Collier 1984, 146–147).

Bibliografia:

Boroch, R. Agresja–wojna antropologiczna a nauki o kulturze — wielkie tematy kulturoznawstwa na marginesie krytycznej analizy dyskursu. *Kultura Bezpieczeństwa. Nauka–Praktyka–Refleksje*, 2017 nr 22, s. 81–94.

Boroch, R. Bagrationowsk 2015 (Russia) — Anthropological Reconnaissance (Proposal for a Field Work). *Tomsk Journal of Linguistics and Anthropology*. 2017, Issue 2(16), pp. 92–99.

Collier, J. *Pragmatic incommensurability*. „Proceedings of the Biennial Meeting of the Philosophy of Science Association". PSA 1984, Volume 1, s. 146–153.